

Ljubljana. Drž. gimn. *Vodušek Matej*: Beiträge zur praktischen Astronomie. 38 str.

Novo Mesto. Drž. gimn. *Brežnik Franč.*: O Sokratovi metodi s posebnim ozirom na Platonovega Menona in o pojmu. 13 str.

Pazin. Drž. gimn. *Nemanić Davorin* (Slovenec ali Hrvat?) De stoicorum Romanorum primi Caesarum saeculi factione repugnante contra eam, qua saeculum tenebatur rationem deque Taciti quod de eius factionis consiliis atque studiis de iisque, qui ea sectabantur fecerit iudicio disputatio brevis. 24 str.

Teschen. (Združena drž. gimn.) *Petschar* (sic!) *Miha*: De Horatii poesi lyrica. 24 str. (Spominjam se tudi Petscharjeve razprave: »De satyra Horatiana« v nekem novomeškem izvestji).

Kotor. Realna in velika gimn. *Rutar Simon*: Starine bokokotorske. 25 str.

Trst. Drž. realka. *Urbas Viljem*: Zur Behandlung des deutschen Sprachunterrichtes an den Mittelschulen mehrsprachiger Länder. 28 str.

Gorica. Drž. realka. *Plohl Franč.*: Reinmar von Hagenau, seine Dichtung und sein Verhältnis zu Walter von der Vogelweide. 48 str.

Hora Kutná. Drž. realka in začasna realna gimnazija. *Braníš Josip*: Vzrůst a pád říše Velkomoravské dle původních pramenův a nynějších historiků. (Rast in padec kraljevstva velikomoravskega po prvotnih virih in sedanjih povestničarjih). 20 str.¹⁾

(Dalje prihodnjič.)

V. Bežek.

¹⁾ Izpravek. Kolega g. dr. Fr. Kos me je blagovoljno opozoril, da dr. Ivan Urban Jarník, čegar nemški pisano izvestje sem navedel v zadnji »Zvonovic« številki na str. 241., ni Slovenec, kakor sem domneval, ampak Čeh. Treba torej omenjeni navedek prečrtati.

Književna poročila.

Slovensko gledališče. Zgodovina gledaliških predstav in dramatične književnosti. S četirimi slikami. Spisal Anton Trstenjak. Izdalo in založilo Dramatično društvo v Ljubljani. V Ljubljani. Natisnila »Národna Tiskarna« 1892. 8°, 198 str.

VI.

»Dramatično društvo« je razposlalo letos svojim članom ukusno opravljeno delo, katero je pod gorenjim naslovom spisal, oziroma sestavil tajnik »Dramatičnega društva«, g. A. Trstenjak. Knjiga ima dvojen namen: prvič je

hotelo »Dramatično društvo« ob svoji petindvajsetletnici podati slovenskemu občinstvu sliko svojega delovanja, in drugič je poslavlilo ž njo takó imeniten praznik, kakeršen je bila otvoritev novega deželnega gledališča v Ljubljani.

Gospod pisatelj delí slovensko dramatiško zgodovino v tri dôbe; prva se šteje od Linharta do ustanovitve »Dramatičnega društva«, druga seza do petindvajsetletnice »Dramatičnega društva«, tretja pa se je pričela z otvoritvijo novega deželnega gledališča. Obe prvi dôbi opisuje g. Trstenjak na podlagi različnih virov, katere časih navaja pod črto, jako zanimljivo in do malega tudi točno, ozira se pa v uvodu svoje knjige tudi na oskromne početke dramatiške naše umetnosti, kolikor jih je môči zaslediti pred Zoisom, oziroma Linhartom. V prvem delu govori najprej o gledališči pri jezuitih, o pasijonskih igrâh in izprevodih na Véliki petek. Jezuitje so prirejali v Ljubljani komedije že leta 1602.; bile so navadno pisane v latinskem jeziku, izvajali pa so jih večinoma v semenišči jezuitski učenci. Ker so te komedije dobro uspevale, jeli so jezuvite posnemati kapucini, in sicer tem lože, ker so imeli dober aparat, bratovščino Redemptoris mundi. Že leta 1598. so zasnovali javen izprevod, ki se je vršil na Véliki petek vsako leto, leta 1617. pa so uprizorili »izprevod s predstavo bridkega trpljenja in smrti našega Odrešenika«; pozneje so dajali tudi drame. Jednake drame so bile uprizorjene po kmetih; takó se je n. pr. Kristusovo trpljenje leta 1730. predstavljal v Kranji (v nemškem jeziku). Izprevodi so bili tudi v Novem Mestu in v Škofji Loki. Pasijonske igre v Škofji Loki so se vršile (od leta 1721.) v slovenskem jeziku in so torej začetek slovenske dramatike. Obširno jih je popisal v »Izvestjih muzejskega društva« leta 1892. g. *A. Kobljar*, čegar poročilo je ponatisnjeno v Trstenjakovi knjigi. — Drugo poglavje razpravlja o nemških komedijantih v Ljubljani ter o predstavah v mestni in deželni hiši. Volk Engelbreht Auersperg je ustanovil gledališče v svojem knežjem dvorci (sezidanem leta 1642.), kjer se je igralo pozimi v veliki dvorani, poleti pa v nalašč napravljenem paviljonu na vrtu. Z Auerspergovo vzpodbudo so sezidali deželni stanovi jezuvitom nov konvikt (denašnja reduto). V svoje gledališče je vabil Auersperg nemške komedijante, ki so hodili v Ljubljano že v prvi polovici 17. veka. Predstave so bile latinske in nemške; leta 1660. pa se je pojavila v Ljubljani prva laška opera. Deset let pozneje je bila prva slovenska predstava, in sicer izven mesta, Pod Turnom; igrali so nekaj dnij »raj«, potem pa nad sto let ni glasú, da bi se bilo kdâj igralo v slovenskem jeziku. — Ko so leta 1765. deželni stanovi pričakovali cesarja Jožefa II., uporabili so staro jahalnico za gledališče; obsezala je prostora za 850 ljudij. Leta 1846. se je to gledališče prezidalo in prenovilo. Predstave so bile do Zoisa zgolj nemške in

laške. Šele Zois je vzpodbudil Linharta, da je spisal prvi dve slovenski igri (glej o Linhartu letošnjega »Ljublj. Zvona« I. in II. zvezek). Tudi Vodnik je moral kaj storiti za slovensko gledališče in je poslovenil igro »Tinček Petelinček«, katero so igrali otroci leta 1803. v ljubljanskem deželnem gledališči. Po Zoisovi smrti je zamrla slovenska dramatika in se vzbudila šele leta 1848., dasi so še pred tem letom nekateri pisatelji oskrbeli nekaj dramatiških prevodov. Leta 1848. se je osnovalo »Slovensko društvo«, ki se je izreklo, da hoče ustanoviti narodno gledališče v Ljubljani. Res je priredilo dvanajst besed in predstav v deželnem gledališči; prvo predstavo dné 8. malega srpana 1848. leta (»Županovo Micko«), zadnjo dné 19. ržnega cveta 1850. leta (»Ključec je od smrti vstal« in »Vdova in vdovec«). Ko pa je bila leta 1851. odpravljena ustava, zadet je bil slovenskemu gibanju smrten udarec. Res da se je še osnovalo delniško društvo za ustanovitev slovenskega gledališča, ali to društvo ni uspevalo. Šele ko se je leta 1861. ustanovila ljubljanska čitalnica, napočili so slovenski dramatik boljše časi. Čitalnica je priredila do 1867. leta 36 predstav na svojem odru; njo so posnemale razne druge čitalnice. Leta 1867. pa je bilo ustanovljeno »Dramatično društvo«, s katerim se pričinja druga dōba slovenske dramatike. —

Do sēm seza prvi del Trstenjakove knjige. Drugi del pripoveduje najprej, kakó se je osnovalo Dramatično društvo v Ljubljani. Prvi načrt pravil je sestavil Josip Starè, sedaj kr. profesor v Zagrebu, in na podlagi tega načrta so se izdelala pravila, ki so bila potrjena leta 1867. Društvo se je leta 1872. nekoliko preosnovalo in se končno leta 1891. popolnoma prenaredilo. — Nastopno poglavje »Slovenci v starem deželnem gledališči« je priobčil naš list lani ob otvoritvi deželnega gledališča, torej se nam danes ni treba podrobneje baviti ž njim. Pod naslovom »Dramatična književnost« našteva potem g. pisatelj izvirna dramatiška dela in prevode ter navaja dramatične proizvode, kateri so do leta 1891. izšli v »Slovenski Taliji«. Prelagatelji so navedeni po abecednem redu, takisto naslovi tiskanih iger. Nastopno poglavje drugega dela obseza predstave »Dramatičnega društva« od dné 24. vinotoka leta 1867. do dné 24. malega travna leta 1892., dalje navaja sodelujoče člane »Dramatičnega društva« od leta 1867. do leta 1892. in sodelujoče člane leta 1892. do 1893. Nató čitamo še zgodovino dramatične šole, ki se je otvorila leta 1869., dobrotnike »Dramatičnega društva« in končno imenik predsednikov, tajnikov in blagajnikov »Dramatičnega društva«. —

Tretji del je posvečen novemu deželnemu gledališču v Ljubljani, o katerem je takisto naš list lani priobčil jednako poročilo; četrti del pa navaja gledališke predstave po Slovenskem sploh, sosebno v Ljutomeru,

Mariboru, Celji in Idriji. V končnem članku »Slovenske pasijonske igre na Koroškem« spopolnjuje g pisatelj svoje poročilo o pasijonskih igrah z mnogimi zanimljivimi podatki. —

Vidi se iz tega tesnega pregleda, koliko važnega in lepega gradiva nam podaja knjiga »Slovensko gledališče«. Izvestno je stalo g. pisatelja mnogo truda, predno je zbral vse podatke in jih spravil v celoto. »Slovensko gledališče« je v obče znamenito delo in utegne dobro rabiti poznejšim raziskovalcem slovenske naše dramatike; vsekakor pa je treba popraviti, oziroma spopolniti nekatere podrobnosti, zlasti kar se tiče drugega dela. Dotične opomnje priobčimo v prihodnji številki.

(Konec prihodnjič.)

LISTEK.

Slovenska stenografija. Po sestavu Frančiška Ks. Gabelsbergerja priredil profesor *Anton Besenšek*. Drugi popravljeni natis. Ljubljana. Izdala »Matica Slovenska« 1893. Tiskal C. Albrecht v Zagrebu. — To je najnovejša knjiga, ki je izšla v zalogi »Maticе Slovenske«. Pisatelj sicer pravi, da je njega knjiga zgolj popravljen natisek slovenske stenografije, priobčene že leta 1876. v »Jugosl. Stenografu« in leta 1878. v posebni izdaji, toda po naših mislih se sme knjiga zaradi obilnih poprav in izprememb imenovati samostojno delo, nezavisno od prve izdaje. »Slovenska stenografija« utegne izvrstno rabiti za šolski pouk, kateremu je najprej namenjena, rabila pa bode takisto uspešno vsakomur, kdor se hoče po svoji pridnosti priučiti stenografski pisavi. Osnovana je po načelih češke stenografije in se dobro prilega našemu jeziku; motijo nas samo nekatere malenkosti, ki pa nikakor ne podirajo splošne naše pohvale. Tako n. pr. se nam vidi znak za *lj* odveč, zakaj lahko izhajamo samo z *l*, mimo tega je raztegnjeni znak za *lj* nerazločen. Prav tako je nerazločen znak za *sj*, ki je lahko v hitrici prepodoben znaku za *so*, v nekaterih sestavah pa tudi črki *g*. Zadoščal bi znak za *s* s pridejano poševno črtico. — Pomisleke imamo dalje tudi zaradi nerazločnosti proti znakoma za *dj* in *vj*; znak za *vt* pa bi bilo morda prikladneje začeti nekoliko pod črto z zavojem od desne na levo stran, namesto od leve na desno stran, podobno nemškemu znaku za *p*, ki se začena spodaj. Namesto *vs* bi bilo bolje stenografirati *us*. — Pri samoznakih bi želeli za besedo „Avstrija“ namesto *av* rajši *au*; to bi se tudi ujemalo z znakom za *auto*. Da pisatelj loči „hočem“ in „čem“, zdí se nam nepotrebno; obe besedi naj imata znak *ho*; znak za „čem“ pa bi utegnil dobro rabiti kot znak za „smem“. Namesto znaka za „torej“ (znak *to* in nad črto *e*) bi bilo bolje izpisati „tore“, namesto znaka za „zakon“ na črti pa zaradi sestavljenk bolje beležiti spodnji *z*. Beseda „občina“ se rajši izpiši (*ob + čina*). Zveze „trebadase“ ni mōči dobro čitati, bolje „treba dase“. Znaka za predlog *po* ni treba bočiti, sam *p* zadošča vselej. Za *skozí*, pišimo bolje samo *ska*. Kdor se bojí, da bi se ta znak čital „skoro“, piši za *skoro* (= *skoruj*) znak *ska* s črtico na konci. Znak „vkljub“ bi bilo pisati s podobno potezo kakor *vt* in *vs*; „vsled“ pa namesto *vsl* bolje *usl* z zavojem od desne na levo stran. Besedo „povsod“ bi bilo namesto *z*

mina magno capite); *vran* (corvus), *vrana* (cornix). — Sicer pa je samostalnik *kristjana* zlasti udomačen v cerkveni slovenščini, in pozna ga tudi narodna pesem. Primeri »Slovenske pesmi krajnskiga naroda«, IV. zv. stran 29.:

Druz'ga v gori ne dobijo,
Ko kristjano Katarino . . .

Odpovejmo se torej temu nedokazanemu in nikakor ne verjetnemu nazoru, da nam je Prešeren v obliki *kristjane* ohranil kako starinsko posebnost!

(Dalje prihodujič.)

L. P.

VI.

Slovensko gledališče. Zgodovina gledaliških predstav in dramatične književnosti. S četirimi slikami. Spisal Anton Trstenjak. Izdalo in založilo Dramatično društvo v Ljubljani. V Ljubljani. Natisnila »Národna Tiskarna« 1892. 8°, 198 str.

(Dalje.)

Na strani 26. piše g. T., da je mineraloška zbirka v našem deželnem muzeji darilo barona Žige Zoisa. To trditev je treba popraviti takó, da je Zois res namerjal podariti svojo zbirko za muzej, toda ker so ga zadele velike trgovinske izgube, ni zvršil svojega namena. Po njega smrti jo je kupil cesar Frančišek I. (leta 1823.) za 6000 gld. in jo podaril muzeju. (Primeri »Die Eröffnung des Landes-Museums in Laibach, wie selbe den 4. October 1831 zur Feier des allerhöchsten Namensfestes Sr. Majestät unseres allgeliebten Kaisers abgehalten wurde. Laibach, mit Edlen v. Kleinmayr'schen Schriften. 1832.«)

Na strani 72. čitamo: »Tako se je zgodilo, da društvo leta 1878/79 ni priredilo nobene javne predstave.« K temu moramo opomniti, da se je dne 23. sušca 1879. leta priredila javna predstava v čitalnici, in sicer sta se predstavljali igri »Pokojni moj« in »Nemški ne znajo.«

K opomnji (str. 72.), da se je »Dramatično društvo« začetkom gledališke dóbe 1878./79. pogajalo z Ludwigom, ravnateljem nemškega gledališča v Ljubljani, ali bi ne hotel nadaljevati slovenskih predstav, pristavili bi, da to ni bilo prvo takšno pogajanje. Že meseca malega travna 1874. leta, ko je deželni odbor z gledališkim ravnateljem Kotzkom obnavljal po-

godbo za dōbo 1874./75., izrekel se je odbor »Dramatičnega društva« iz svojega nagiba proti deželnemu odboru, da bi Kotzkemu za dōbo 1874./75. prepustil slovenske predstave, ako bi mu Kotzky dal potrebnih garancij, kar se tiče repertoara in uprizarjanja slovenskih predstav. Z dopisom z dne 24. malega travna 1874. leta štev. 2480. je deželni odbor naznanil, da Kotzky ne more prevzeti vodstva slovenskih predstav.

Na strani 73. pravi g. pisatelj, da »čitamo l. 1881. imena slovenskih igralcev na nemško-slovenskem, torej dvojezičnem gledališkem listu.« G. T. ima tukaj v mislih predstavo dne 12. malega travna 1881. leta, v kateri je nastopil igralec Ernest Nedelko, ako se ne motimo, panonsko-štajerski Slovenec. Te predstave pa ni priredilo »Dramatično društvo« in tudi se ni štela med predstave tega društva, saj gledališki list — bil je slovensko-nemški in ne nemško-slovenski — niti nima zaporedne številke slovenskih dramatiških predstav. Nedelko je bil popolnoma več slovenskemu jeziku in je pri tej predstavi v igri »Dva gospoda pa jeden sluga« igral Ivana v slovenskem jeziku. Poleg te igre so predstavljali naši igralci glumo »Gluh mora biti«, za njo pa se je še igrala nemška igra »Im Vorzimmer seiner Excellenz«. Samó v tej igri je nastopila g. M. Nigrinova kot guvernanta, da je izpregovorila nekoliko besed. Drugi igralci so bili člani nemškega gledališča, med njimi tudi Gecelj, kateri je potem, ko mu je »Dramatično društvo« odpovedalo, pristopil nemškemu osebju in bil v dōbi 1880./81. angažiran. Čisti dohodek (bil je jako majhen) spravil je Nedelko sam. »Dramatično društvo« ni moglo in tudi ni imelo vzroka braniti svojim igralcem, da so tovarišu slovenskega rodú hoteli pomoči do nekoliko drobiža za potnino, mimo tega je namerjalo društvo Nedelka angažirati poléti za učitelja, v gledališki dōbi pa za igralca in režiserja slovenskih predstav, toda zahteval je več, nego se mu je moglo dati. — Toliko v pojasnilo, da se besede g. Trstenjaka ne bodo umele napačno.

Poročujé nadalje o slovenskih predstavah do leta 1887., ko je pogorelo deželno gledališče, omenja g. pisatelj samó površno, da se je tedaj »Dramatično društvo« preselilo v čitalnico, kjer je prirejalo predstave do lanskega leta. Ali res v vsi tej dōbi ni bilo najti nobene podrobnosti, katera bi se bila zabeležila? »Dramatično društvo« si je na predlog g. dr. Staréta postavilo s precejšnjimi troški (3000 gld.) poseben oder v čitalniški dvorani, ki je bil takó izvrsten, kakeršnega si je bilo le želeti na tolikanj tesnem prostoru, in na tem odru so se vršile predstave, katere tvorijo v svoji celoti nekakšno preporodno dōbo novejše naše dramatiške umetnosti, dōbo, o kateri bi nekoliko priznalnih besed izvestno ne biló odveč! —

Nekaj večjih hib in nedostatkov smo zasledili v poglavji, kjer se naštevajo prevodi. »Nasledki skrivnostne prisege« in »Ukročena trmoglavost«

(str. 90.) nista dve različni igri, nego to je zgolj jeden in isti prevod Birch-Pfeifferičnega igrokaza »Der Goldbauer«. (Primeri sicer str. 124. in str. 136.). Nekaj podobnega se je pripetilo na strani 92. pri igrokazu »Marijana« in »Marie Jeanne« in na strani 100. pri igrokazu »Alfons ali velikodušni morski kapitan«, katerega čitamo niže iz nova pod naslovom »Velikodušni morski kapitan«. (Primeri str. 121., 134., 130., 132.). — Sicer so pa tudi pri posamičnih prelagateljih izpuščeni nekateri prevodi. Takó je Andrejčkov Jože poleg navedenih iger preložil »Štiri temperamente« (navedene na str. 103.), Alešovec igra »Nacelj v operi: Hudičev Robert«, Babnik Ivan burko v dveh dejanjih »Vtopljenca«, Bartol Gregor »Veselo igro«, Bavdek J. operete (navedene na str. 102. in 103.): »Monsieur et madame Denis«, »Nezgoda na straži« in »Ponočnjaki«, mimo tega opereto »Žitar«; Gecelj Josip igri »Novoporočena« in »Prepozno« (to igro je popravil g. L. Pintar in jo pripravil za tisek); Hostnik Davorin igri »Le fils naturel« in »Lote-rijski list«; Končan Fr. burko »Lump«, Mohorčič Ivan »Polu-sedmič« in »Pič ali Robert Hudič«, Nolli Josip in Resman Ivan igro »Gospod regis-seur« (glej sicer str. 104.) in Schmidt Fr. igro »Neomožena«. — Omeniti je še, da je Grumov Ivan = Ivan Vrhovec, Hrabroslav V. N. = Volkov Hrabroslav (prvi preložil Weilnovo »Eddo«; ker pa njega prevod ni bil za tisek, oskrbel je nov prevod Cimperman), M. P. in P. = M. Pleteršnik, Ra-dovič = Anton Levec, R. P. = Rajko Perušek (poslovenil tudi »Staro škatljo«). Igre »Karolčkova prva ljubezen«, »Strehar« in »Osem dnij pameten« (str. 99.) je preložil Val. Prešern sam — bil pa ni turški polkovni zdravnik v Šumli nego zemljiški knjigovodja, ki je pred nekaj leti umrl v Kranji — samó igro »Pogumne Gorenjke« je preložil skupno z Umkom, in sicer on sam drugo in tretje dejanje, Umek pa prvo dejanje. — Prelagatelj „Mine Barn-helmske“ in „Sovražnika ženstva“ (str. 102. in 103.) je pokojni Matej Lut-man. — Kakó je zašla Ogrinčeva izvirna gluma „Kje je meja“ med pre-vode? (str. 98.; glej sicer str. 105., kjer je to delo pravilno navedeno kot izviren proizvod).

(Konec prihodnjič.)

LISTEK.

XXVIII. redni véliki zbor »Matice Slovenske« bode dné 7. t. m. ob 5. uri popoldne v mestni dvorani. Vrsta razpravam: 1. Predsednikov ogovor. 2. Letno poročilo tajnikovo o odborovem delovanji v dóbi od dné 1. ržénega cvéta 1892. leta do dné 31. vélikega travna 1893. leta. 3. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dóbi od dné 1. prosinca do dné 31. grudna 1892. leta. 4. Volitev treh računskih pregledo-valcev. 5. Proračun za leto 1894. 6. Dopolnilna volitev jednajstih društvenih odbor-nikov. 7. Posamezni nasveti in predlogi.

Inšpruk. Drž. gimn. *Egger, dr. Josip*: Bischof Heinrich II. von Trient (1274—1289), insbesondere sein Streit mit Meinhard II., seit 1254 Grafen von Tirol und seit 1286 Herzog von Kärnten. 37 str.

Brno. Druga nemška drž. gimn. *Pajk Janko*: Prolog zur Schulfest am 10. Mai 1884. 3 str.

Dobrovnik. Drž. gimn. *Borštnik Franč.*: O razstavbi algebrjskih izraza na činbenike. 29 str.

Gradec. Drž. realka. *Zaunschirm, dr. Ignacij*: Ueber kirchliche Verhältnisse Steiermarks bis zur Errichtung der Diöcese Seckau im Jahre 1218. 26 str.

Maribor. Drž. realka. *Spiller Robert*: Beitrag zur Kenntnis der Marburger Brunnenwässer. 5 str.

Celovec. Drž. realka. *Mitteregger, dr. Josip*: Beiträge zur Quellenkunde Kärntens. 26 str.

Ljubljana. Drž. realka. *Voss Viljem*: Versuch einer Geschichte der Botanik in Krain. (1754—1883). I. Hälfte. 57 str.

Gorica. Drž. realka. *Taurer, H. K. von Gallenstein*: Beiträge zur Flussmuschelfauna Kärntens. 48 str.

(Dalje prihodnjič.)

V. Bežek.

Književna poročila.

VI.

Slovensko gledališče. Zgodovina gledaliških predstav in dramatične književnosti. S četirimi slikami. Spisal Anton Trstenjak. Izdalo in založilo Dramatično društvo v Ljubljani. V Ljubljani. Natisnila »Národna Tiskarna« 1892. 8°, 198 str.

(Konec.)

Zapisnik sodelujočih članov »Dramatičnega društva« od leta 1867. do 1892. je v marsičem nedostaten in netočen, zlasti zato, ker je nekaterim sodelujočim članom odločeno razmerno preveč prostora, drugim pa premalo. Prvi naš sedanji igravec, režiser g. Borštnik nima niti celih dveh vrstic, najodličnejši igralki iz prejšnje dóbe, Ceciliji Podkrajškovi, prisojene so tri vrstice. (Bodi tukaj zaradi točnosti omenjeno, da je ta igralka zadnjič nastopila dné 29. malega travna 1877. leta kot Fortuna v igri »Lumpacij Vagabund«, od tega časa pa je nje naloge igrala Gustika Nigrinova do konca sezone 1881./82., ko je odšla v Beligrad.) Med sodelujočimi člani so navedeni nekateri taki igralci, ki so nastopili morda dvakrat, trikrat v ne-

znatnih nalogah; to bi sicer ne bila posebna hiba, ko bi v imeniku ne pogrešali še dolge vrste takih „manjših ljudi“. Sosebno pa pogrešamo točnega zapisnika vseh režiserjev in kapelnikov »Dramatičnega društva«, katere bi najboljše kazalo uvrstiti v poseben oddelek. Naj bodo navedeni na tem mestu. Režiserji: *Jožef Noll* od začetka društvenih predstav do konca sezone 1874./75. — *Jožef Gecelj* od sezone 1875./76. do konca sezone 1877./78., potem od sezone 1883./84. do novega leta 1885. Konec sezone 1884./85. je bil že režiser Ignacij Borštnik, predno je odšel na Dunaj; v sezonah 1878./79. in 1879./80. pa so se menjavali P. Grässelli, A. Jeločnik in dr. J. Starè. — Od sezone 1880./81. do sezone 1882./83. je bil režiser dr. *Jožef Starè*, ki je bil razven tega reditelj gledaliških predstav malone do konca sezone 1889./90. — *Anton Jeločnik* (Slobodin) je bil režiser v sezoni 1885./86. — Od sezone 1886./87. do današnjega dne je režiser *Ignacij Borštnik*. — Omeniti je še opernega pevca *Fr. Bučarja*, ki je bil režiser operete v drugi polovici sezone 1891./92. —

Kapelniki: *Jožef Fabjan*, čitalniški pevovodja, vodil je pevske točke pri predstavah, katere so se v začetku prirejale v čitalnici; *Anton Foerster* pa je vodil glasbeni del od tedaj, ko so se pričele predstave v gledališču, do konca sezone 1869./70. Za njim je od sezone 1870./71. do konca sezone 1871./2. dirigiral *Jurij Schantl*, kapelnik 79. pehotnega polka grofa Huyna ter bil v sezoni 1873./72. pri društvu angažiran kot civilni kapelnik. V sezoni 1872./73. je vodil glasbeni del *Š. Schinzl*, kapelnik 46. pehotnega polka Sachsen-Meiningen, leta 1874. pa je prišel iz Velikovca *A. Stöckl*. Ta je vadil pevce, pri predstavah pa sta dirigirala vojaška kapelnika Schinzl do pomladi 1876. leta in Czansky, kapelnik 53. polka nadvojvode Leopolda do konca sezone 1875./76. Od sezone 1876./77. do konca sezone 1877./78. je dirigiral Stöckl sam, ker je v sezoni 1876./77. igrala mestna godba, v sezoni 1877./77. pa godba nemškega gledališča. V sezonah 1878./79. do konca 1885./86. ni bilo stalnega kapelnika; iz prijaznosti so vodili glasbene točke kapelniki nemškega gledališča, vojaški kapelnik *Nemrawa* in *Sohor*. Sosebno prijazen je bil društvu *R. Burgarell*, uradnik v finančni direkciji; vadil je pevce in često tudi sam dirigiral jako spretno. Od sezone 1887./88. do današnjega dne vodi glasbeni del slovenskih predstav *Fr. Gerbič*. —

Poročilu o slovenskih skladateljih, ki so delali za društvo — mimogredé omenjamo, da duhovnik Rihar nikoli ni skladal napevov za oder — dodajamo to-le: Stöckl je poleg glasbe k »Čarovnici« spisal glasbo k burki »Robert in Bertram«, k igri »Cigan«, napeve k burkam »Denar, svetá vladar«, »Faustova kapica«, instrumentiral »Streharja«, uglasbil »Pavliho« (uverturo k »Pavlihi« je zložil Jurij Mayer, ki je tudi spisal glasbo k igri »O žetvi«),

spisal glasbo k vaudevillu »Dva gospoda pa jeden sluga«, k burki »Hišina«, k igrama »Kje je meja« in »Cerkvenodolski župnik«; mimo tega je uglasbil premnogo kupletov i. t. d. Zložil je napósled glasbo k igri »Materin blagoslov«, kakor se proizvaja še dandanes. — Bodi še povedano, da je kapelnik Schinzl zložil glasbo k »Dimežu«, Vojteh Valenta pa glasbo k igri »Juran in Sofija« (instrumentiral Schantl), glasbo k vaškemu obrazu »Na kmetih«, napeve k igram »Požigalčeva hči«, »Univerzalni dedič«, »Na Osojah« in razne kuplete. — Schantl je zložil glasbo k igri »Trdoglavna žena.« — Jakop Alešovec je večkrat sam uglasbil svoje kuplete in je tudi sam spisal glasbo k »Streharju«, katero je potem Stöckl instrumentiral. —

Da navaja g. T. igre, ki so izšle v »Slovenski Taliji«, po alfabetnem redu, to pač odobruje, kdor baš išče naslova temu ali drugemu dramatiškemu delu; vendar pa mislimo, da bodi prvi namen takšnemu zapisniku: pokazati, kakó je društvo to ali óno leto delovalo na književnem polji, in zató bi bilo rečene igre dôkaj umestneje razvrstiti v kronološkem redu. Takó bi se videlo, da je »Dramatično društvo« od leta 1878./79. do leta 1885./86., ko je bilo razmerje v vsakem oziru najnepovoljnije, dajalo svojim društvenikom vsako leto okolo 28 tiskovnih pól, in sicer vsega skupaj (od zvezka 41. do 53.) 40 iger, izmed katerih so nekatere velike vrednosti. — Nič bi dalje ne bilo škodilo, ako bi se bil v spomeniški knjigi, kakeršno je »Slovensko gledališče«, za imenikom predsednikov, tajnikov in blagajnikov »Dramatičnega društva« dodal imenik društvenih častnih članov (Strossmayr, Rajevski, Grasselli, dr. J. Bleiweis, dr. Jožef Starè), za njim pa imenik ustanovnikov in družabnikov »Dramatičnega društva«. —

To so naši dostavki h knjigi gospoda Trstenjaka. Da se gospod pisatelj često ponavlja, tega mu ne štejemo toliko v zlo, ker se je bilo ponavljatvam res težko izogniti. — V obče moramo priznati še jedenkrat, da je g. Trstenjak podal slovenskemu občinstvu živo in lepo pisano zgodovino o delovanji »Dramatičnega društva«, zgodovino, katero smemo navzlic nje posamičnim nedostatom prištevati najlepšim in najvažnejšim pojavom novejše naše književnosti.

L I S T E K.

Slovenska slovstvena čitanka za sedmi in osmi razred srednjih šol in za učiteljišča. Sestavil *dr. Jakob Sket*, c. kr. profesor. Na Dunaju. V c. kr. zalogi šolskih knjig. 1893. Cena 1 gld. 50 novč. 441 str. — O tej najnovejši šolski knjigi g. prof. dr. Sketa boče, kakor o slovenskih čitankah sploh, poročal g. prof. V. Bežek.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko prinašajo kakor v prvih dveh zvezkih tudi v najnovejšem sešitku jako raznovrstno in skrbno izbrano vsebino. Sosebno opozarjamo svoje čitatelje na članek »Boj na Krajinah in zmaga pri Sisku pred 300 leti«,